

ціогенна теорії. Однак жодна з них на сьогодні не підтвердила свою спроможність вирішити екологічні проблеми і забезпечити сталий розвиток.

На думку Г. Дейлі, усунення бідності вимагає визнання обмежень, а не більш швидкого зростання економіки. І справді, за виробництва продовольства на 110 % від потреби, в світі щорічно від голоду помирає 30 млн людей. Тому суперечність сучасної парадигми економічного зростання є очевидною і, на наше переконання, потребує істотного коректування.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Головною проблемою запровадження в життя нових стратегій господарської діяльності, що враховували б екологічний чинник, залишається відсутність єдиної концепції світового розвитку, що мала б підтримку серед основних гравців на міжнародному рівні: урядів держав, керівних органів міждержавних утворень, Світового Банку, ООН.

Література

1. Дейлі Г. Поза Зростанням Економічна теорія сталого розвитку. – К. : Вид-во "Інтел-сфера", 2002. – 234 с.
2. Вовк В. Екологічна економіка як сучасна інтегральна наука. Сімейне дерево екологічної економіки та її засадничі принципи. [Електронний ресурс]. – Доступний з <http://www.csi.org.ua>.
3. Гринів Л.С. Екологічно збалансована економіка: проблеми теорії : монографія. – Львів : ЛНУ ім. Івана Франка, 2001. – 240 с.
4. Корнійчук Л. Економічне зростання і сталий розвиток // Економіка України. – 2008. – № 4. – С. 82-90.
5. Корнійчук Л., Шевчук В. Сталий розвиток і глобальна місія України // Економіка України. – 2009. – № 4. – С. 4-13.

УДК 332; 324.2 *О.Ю. Бочко – Мукачівське міжрайонне управління водного господарства*

СУЧАСНИЙ ЕКОЛОГО-ЕКОНОМІЧНИЙ СТАН ЗЕМЕЛЬНИХ РЕСУРСІВ ЗАКАРПАТСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Розкрито основні проблеми еколого-економічного стану земельних ресурсів Закарпатської області, які потребують негайного вирішення. Зазначено оптимальні шляхи виходу з ситуації, що склалася в сучасних умовах та забезпечить належний рівень екологізації земельних ресурсів об'єкта дослідження.

Ключові слова: еколого-економічна ситуація, державне управління екології, земельні ресурси, забруднення навколишнього середовища, екологічні проблеми.

O.Yu. Bochko – Mukachevo interregional board of water services

Modern ecology-economic state of Transcarpatioan region land resources

The article exposes the basic problems of the ecology-economic of the landed resources of the Transcarpathian region, which need immediate decision. Also in the article marked optimum ways of exit from a situation which was folded in modern terms and will provide the propel level of ecologization of the landed resources of research object.

Keywords: ecology-economic situation, state administration of ecology, landed resources, contaminations of environment, ecological problems.

Питання еколого-економічної ситуації земельних ресурсів Закарпатської області є актуальним на сьогодні, оскільки саме цей регіон України найбільше потерпає від паводків, нищівного вирубування лісів та інших збитків навколишнього середовища. Отож, запобігання цим явищам є одним із завдань, яке потрібно вирішувати державним управлінням екології та природних ресурсів.

Сучасний стан екологізації земельних ресурсів сьогодні набуває глобального характеру та має багатовекторне спрямування. Існує низка причин, які зумовлюють погіршення еколого-економічного стану земельних ресурсів, вирішення яких забезпечить підвищення рівня родючості земельних ресурсів, їхнє ефективне відтворення. Дослідженню екологічного стану земельних ресурсів присвячено багато праць вчених, зокрема І. Буздолова, П. Гайдуцького, А. Гальчинського, Д. Гнатковича, О. Крисального, В. Месель-Веселяка, С. Мочерного, Л. Романової, П. Саблука, М. Ступеня, М. Лисечка, Г. Черевка й ін.

Закарпатська область є центром Європи та в складі першої переважає гористість, яка займає 72 % від загальної площі території, а лісистість – 51 %. Тому область вважають малоземельною, оскільки встановлено 0,135 га ріллі на одну особу, що проживає на цій території. Водночас область має високий коефіцієнт густоти населення – 101 ос./км². На території області розташовано 453 об'єкти природно-заповідного фонду площею 159388,4 га, що становить 12,68 % від загальної площі території області тоді, коли середній показник по Україні становить 4,2 %. Ці заповідники формують два національні парки НПП "Синевир" та Ужанський НПП Карпатського біосферного заповідника, у якому розташована найбільша в Європі територія з незайманими лісами та найвища гора Українських Карпат – Говерла (2061 м. н.р.м.). Ужанський НПП входить до складу українсько-польсько-словацького біосферного резервату "Східні Карпати" [2, с.1]. Тому дедалі актуальнішим є питання: Чому ці ліси належним чином не берегти, відтворюючи природу та фауну країни? Чому не підтримувати чистоту земельних ресурсів належним чином? На цей час рівень екологізації цих земель є досить високим та зумовлює комплекс проблем, які привертають постійну увагу природоохоронної служби області. Частково ці проблеми виникли через залишковий принцип фінансування природоохоронних заходів, неграмотність та безвідповідальність туристів, які навідують ці території та постійно їх забруднюють.

Недотримання норм моралі та поведінки фізичних осіб посилюють постійну забрудненість середовища, а, відповідно, і земельних ресурсів. Тому нагальною постає проблема охорони, відновлення та екологічно безпечного використання земель лісового фонду.

Зазначимо, що особливо тяжких збитків завдали повені 1992, 1998, 2001 рр., які щороку періодично повторюються. При цьому ніхто не може визначити подальшу долю стану земельних ресурсів. Тому, на нашу думку, варто було б хоча б забезпечити належний сучасний рівень екологічної ситуації земельних ресурсів Закарпатської області.

На сьогодні виникає низка проблем, які потребують негайного втручання та вирішення:

- забруднення ґрунтів хімічними токсинами внаслідок неправильного використання добрив та препаратів захисту рослин;
- неправильний та неупорядкований процес скидів відходів підприємствами промисловості, комунальними господарствами населення;
- незабезпеченість області сміттєзвалищами, які постійно поповнюються та збільшуються за обсягами;
- незахороненість не придатних до вживання хімічних засобів захисту рослин, які нагромадилися в агропромисловому комплексі;
- високий рівень розораності схилів, що сприяє розвитку площинної та лінійної ерозії;
- заліснення берегів, водоймищ, ярів та балок державного призначення;
- забруднення ґрунтів викидами автомобільного транспорту, до складу яких входять такі шкідливі сполуки, як бензопірен та токсичний свинець;
- високий рівень помилок та прорахунків, які допущені під час проектування та будівництва осушувальних систем;
- ігнорування еволюції природних геобіоценозів;
- не здійснення відводу поверхневих вод.

Наростання екологічних проблем у сфері використання земельних ресурсів вимагає формування ефективної земельної політики, а також визначення цільових показників управління земельними ресурсами, що своєю чергою потребують чітких нормативних документів, які б давали змогу, використовуючи наявні інформаційні джерела, оцінити впливи на навколишнє середовище і кількісно оцінити екологічну ефективність діяльності господарюючих суб'єктів-землекористувачів [1, с.662].

Зазначимо, що на сьогодні здійснюють низку заходів щодо підвищення рівня екологічного стану земель:

- по-перше, розроблено нормативно-правові акти щодо екологічного використання та відтворення земельних ресурсів. Так, розроблено програму запобігання забрудненню навколишнього природного середовища стічними водами та обмеження їхнього шкідливого впливу на довкілля на 2006-2009 рр.;
- по-друге, запроваджують у практику системне та комплексне використання природних ресурсів;
- по-третє, розробляють та запроваджують у виробництво маловідходні та безвідходні технологічні процеси, які дають змогу помітно скоротити чи взагалі унеможливити забруднення природного середовища і забезпечують глибше перероблення первинної сировини;
- по-четверте, здійснюють санітарні рубання земель, які забезпечують підвищення продуктивності лісів;
- по-п'яте, створюють громадські організації, з метою підвищення свідомості людей, поліпшення екологічної культури та екологічної ситуації краю.

З метою вдосконалення еколого-економічного стану земельних ресурсів на сьогодні варто було б, на нашу думку, значну увагу звернути на:

- 1) показники планування та прогнозування раціонального використання земельних ресурсів. На сьогодні людина вже навчилася контролювати певні чинники природи (за винятком тих, які мають глобальний, стихійний чи катастрофічний характер, наприклад, землетрус, вибухи вулканів, повінь, посуха), дедалі більше і більше впливаючи на неї, а тому на сучасному етапі ефективно планування стану еколого-економічної ситуації зе-

- мельних ресурсів та його практичний контроль є реальним запровадженням. Враховуючи обґрунтовані розрахунки показників питомої земельності можна прогнозувати раціональне використання та забезпечити охорону земельних ресурсів. Під час прогнозування варто вивчати систему багатоваріантності показників прогнозування, що забезпечить радикальне поліпшення використання земельних ресурсів;
- 2) створення сучасної інформаційної бази, яка б відтворювала сучасний стан показників екології земельного фонду та відповідала міжнародним стандартам;
 - 3) створення реєстру, постійно діючого моніторингу суб'єктів господарювання;
 - 4) запровадження критичної оцінки ризику і небезпеки використання земельного фонду. При цьому порушення природоохоронних нормативів має каратися системою штрафів, додатковими податками, чи взагалі позбавленням права користування земельною ділянкою [4, с.635].
 - 5) встановлення переліку земельних ділянок, які доцільно вивести з експлуатації та з обігу. Земельні ділянки, виведені з обігу, повинні бути закріплені за власником за умови, якщо вони можуть забезпечувати потрібні умови для відновлення деградованих угідь. Якщо такі умови не можуть бути забезпечені суб'єктами господарювання, то землі доцільно переводити в запас [3, с. 64].

До цього переліку, на наш погляд, варто додати:

- комплексний підхід до угідь як складних екосистем з врахуванням зональних та регіональних особливостей;
- здійснення комплексу робіт щодо створення захисту насаджень, будівництва та протиерозійних гідротехнічних споруд.

Зазначимо, що на цей час варто було б здійснювати щорічний раціональний контроль за породами та підвищити рівень виконавчої дисципліни на підприємствах; частково, за змогою, збільшити рівень фінансового забезпечення на виконання природоохоронних заходів; підвищити контроль за використанням та дотриманням законодавства. Всі обов'язки, на нашу думку, варто покласти на органи місцевого самоврядування.

З метою підвищення рівня екологізації потрібно створити: водоохоронні зони і прибережні захисні смуги, насамперед на водних об'єктах, що є джерелом питного постачання; здійснювати систематичне спостереження за станом річок, водосховищ каналів і водойм, що зумовить вчасне запобігання настанню тієї чи іншої ситуації; здійснити реконструкцію і відновлення осушувальних систем, які є непридатними для використання чи не відповідають сучасним вимогам.

Як зазначає Росоха І.В., сьогодні, як ніколи раніше, потрібна консолідація, солідарність, порозуміння, чітка система взаємодії державних та громадських органів охорони довкілля, оскільки основна мета – зберегти довкілля таким, щоб в ньому було безпечно жити і прийдешнім поколінням [5].

Набуті теоретичні знання з вивчення еколого-економічного стану земельних ресурсів отримують своє логічне завершення на практиці, проте вони далекі від бажаного результату. На сьогодні не вироблено жодної програми оптимізації взаємозв'язку "земельні ресурси – екологізація". Недоскона-

лість сучасного стану екологізації земельних ресурсів можна вдосконалити, створивши пропоновану М. Щуриком інформаційну базу екологічної достатності земельних ресурсів. Забезпечити рівень екологізації сучасних земель можна формуванням психологічного ставлення людини до природних ресурсів, утворюючи при цьому різного роду громадські організації типу Екологічної Ліги, запровадженням диференційованих навчальних програм екологічної освіти в навчальних закладах всіх видів та форм.

Література

1. Євсюков Т. Стандартизація оцінки екологічної ефективності управління землекористування / Т. Євсюков, О. Сохнич // Вісник ЛДАУ: економіка АПК. – Львів, 2006. – № 13. – С. 661-666.
 2. Екологія та природні багатства України 2008. Екологічний стан Закарпатської області [електронний ресурс]. – Режим доступу до статті: [http // www. Who-is-who.com. ua](http://www.Who-is-who.com.ua).
 3. Леоніс В.О. Розроблення проектів землеустрою щодо консервації деградованих і малопродуктивних земель / Леоніс В.О. // Економіка АПК. – 2004. – № 10. – С. 63-65.
 4. Щурик М. Основні напрями поліпшення еколого-економічного стану земель аграрного сектора Карпатського макрорегіону / М. Щурик // Вісник ЛДАУ: економіка АПК. – Львів, 2006. – № 13. – С. 634-639.
 5. Росоха І.В. Навколишнє природне середовище Закарпаття: екологічний стан і перспективи його покращення [електронний ресурс]. / Росоха І.В. – Режим доступу до статті: [http // www. ecolague.colocall.com](http://www.ecolague.colocall.com).
-